Millist inimest me täna ja homme tahame?

Margus Pedaste
Tartu Ülikooli haridusteaduste instituut

Miks?

Maailm on pidevas **muutuses** – me saame kohanduda, aga ka ise targalt muutusi juhtida (kujuneda agentseteks inimesteks). Suur osa muutustest on inimtekkelised ja seetõttu on vaja meil endil võtta suurem jõud ja vastutus tuleviku kujundamisel (me ei pea nii palju kohanema, vaid ise kujundama tulevikku).

Ootus: **maailmarahu ja Maa kvaliteet**

Lisaks: **iga inimene on väärtuslik, tunneb end väärtuslikuna ja saavutab oma sihid ning teistega koos ühised sihid.**

Siit ka küsimus: millist **inimest** me täna ja homme tahame, et ootus saaks reaalsuseks?

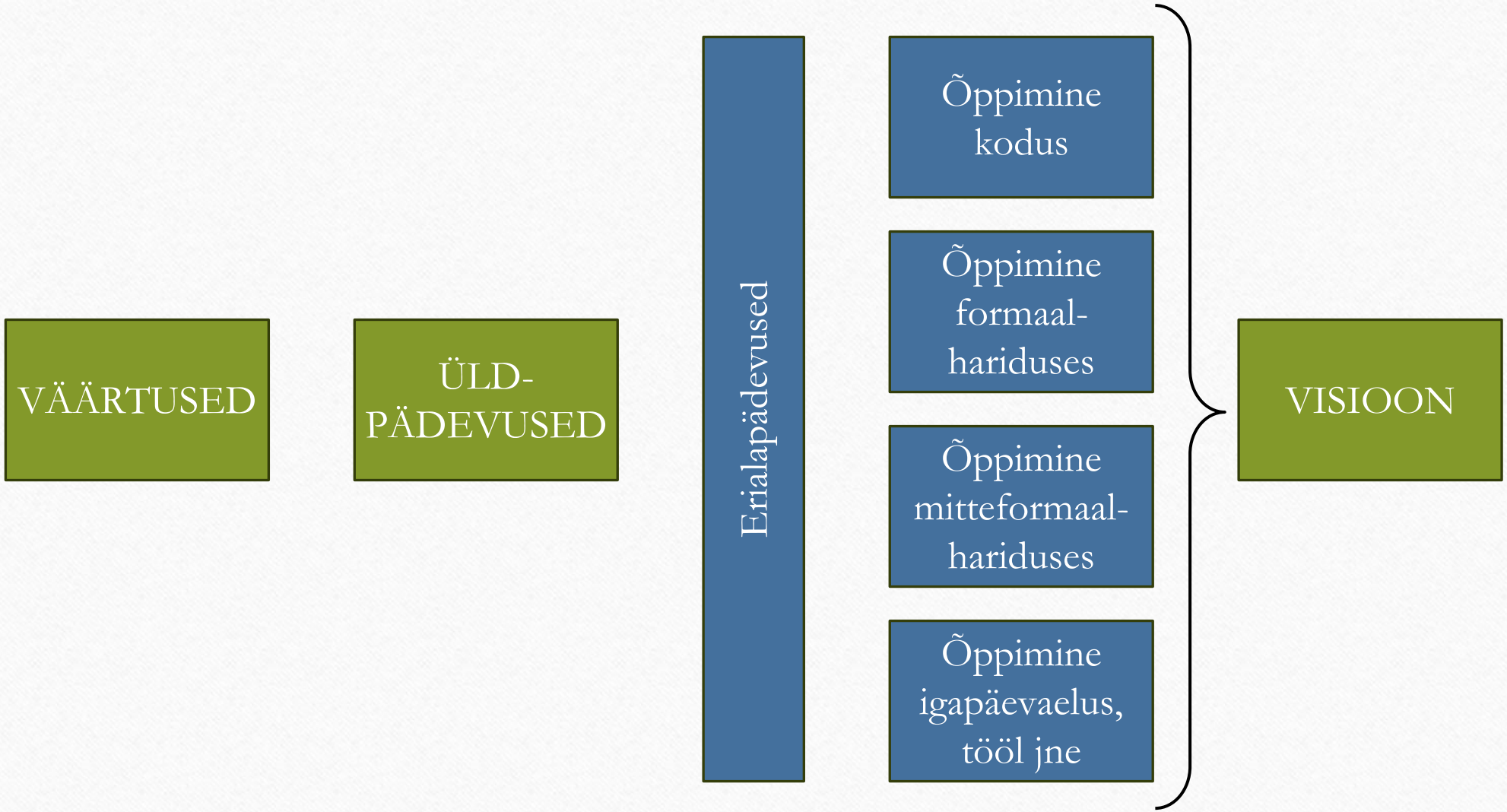
VÄÄRTUSED
ÜLD-PÄDEVUSED
Erialapädevused
Õppimine kodus
Õppimine formaal-hariduses
Õppimine mitteformaal-hariduses
Õppimine igapäevaelus, tööl jne
VISIOON

Mida meie TÜs tegime visiooni loomiseks ja selleni jõudmiseks vajalike pädevuse ja väärtuste sõnastamiseks?

📖 Kirjanduse **analüüs** (teadusartiklid, raamistikud, nt *OECD Learning Compass 2030*)

🧩 **Koosloomeprotsess** (kaks koosloomeseminari, kus osalesid õpilaste, õpetajate, haridusjuhtide, õpetajate koolitajate ja teadlaste, erasektori, poliitikakujundajate jt esindajad)

🧠 Sisendi **süntees**

💬 Kavandi **arutelud** (sh HTM, akadeemilised arvamusliidrid, Tartu Rotary klubi, haridusjuhtide ja õpetajate kohtumised)

🗣️ **Küsitlus** noorte seas: arusaadavus, olulisus

Visioon (siht)

Millist maailma tahaksime?

Eesti üld- ja kutsehariduse **visioon**

Eesti ühiskond toetab **iga inimese** õpihuvi, teadmiste kasvu ja oskuste arengut ning võimekust teha oma valikuid ja saavutada heaolu. 👤

Igaüks annab oma panuse **teiste** toetamisse ja ühiskonda laiemalt, aidates kaasa ühtekuuluvusele, eesti keele ja kultuuri elujõulisusele ning vaba, õiglase ja demokraatliku maailma edendamisele. .
👥 👥 👥

Üheskoos hoiame vastutustundlikult **keskkonda** ja elurikkust. 🌱

Üldpädevused

Mis viivad sihini
(aitavad visiooni saavutada)?

Väärtustele tuginedes arendame **üldpädevusi** ja eriala-pädevusi

1. Kriitilise mõtlemise pädevus (6,8) 🧠
2. Suhtluspädevus (6,4) 💬
3. Õpipädevus (6,3) 📚
4. Koostööpädevus (6,2) 🤝
5. Tervisepädevus (6,2) ❤️
6. Agentsus (tegevusvõimekus) (6,1) 🚀
7. Digipädevus (6,1) 💻
8. Keelepädevus (6,0) 🗣️
9. Kodanikupädevus (6,0) 💡
10. Kestlikkuspädevus (6,0) 🌍
11. Kultuuripädevus (5,8) 🎭

Iga pädevuse juures on keskmine hinnang olulisusele skaalal 1–7 (1 – väga ebaoluline, 7 – väga oluline). Andmed on kogutud 15–25-aastastelt.

Üldine siht:
agentsus

Teadlikkus endast ja suutlikkus seada sihte, avaldada arvamust ning arvestada keskkonda (sh sotsiaalset ja füüsilist) ja langetada otsuseid, tegutseda vastavalt ja mõtestada tehtut.

Agentsus võimaldab võtta vastutust ning mõjutada ümbritsevat keskkonda.

tegevusvõimekus, toimevõime, valikuvõimaluste teadvustamise ja valikute tegemise pädevus, mõtlemisvõimekus

Baaspädevused

🗣️ **Keelepädevus:** suutlikkus luua, kasutada ja hinnata kõneldud, kirjutatud ning muudes vormides (nt joonised ja skeemid) esitatud tekste (sh nende eripära, kvaliteeti, autentsust).

Ka tekstitundlikkus (sisu tajumine, inimese ja tehisaru tehtu eristamine). Stiilitundlikku. Kunstilise keele tundlikkus.

🧠 **Kriitilise mõtlemise pädevus:** suutlikkus märgata seaduspärasusi, analüüsida ja tõlgendada andmeid ning edastada teavet ja kasutada teadmisi erinevates kontekstides. See võimaldab kriitiliselt hinnata andmeid, väiteid ja tõlgendusi, sh (sotsiaal)meedias esitatut, ning annab valmisoleku luua uusi ideid ja lahendada probleeme ning langetada teadlikke ja eetilisi otsuseid.

Siin ka väära ja tõese info eristamine, algoritmiline mõtlemine, protsessmõtlemine, ettenägemise võime.

💬 **Suhtluspädevus:** suutlikkus mõista, juhtida (kontrollida) ja väljendada oma mõtteid, emotsioone ja käitumist ning mõista ja arvestada teiste vaadet ja kohaneda erinevate olukordadega (tajuda konteksti). See võimaldab luua ja hoida teistega toimivaid suhteid (siin nii lähisuhted kui ka põlvkondade ülesed suhted) ning osaleda ühiskondlikus elus.

Üldpädevused tulevikus toimetamiseks ja tulevike kujundamiseks:

õppimine koostöös ja digiga

📚 **Õpipädevus:** arusaam õppimisest ja õpitahe, mis võimaldavad oma õppimist teadlikult juhtida ja osaleda koostöises õppimises. Täpsemalt võimaldab see seada õpieesmärke, rakendada sobivaid õpistrateegiaid, jälgida ja hinnata õppimise edenemist, teha vajadusel kohandusi ning reflekteerida õppimise protsessi ja tulemuste üle.

🤝 **Koostööpädevus:** suutlikkus seada ühiseid sihte, tegutseda koos teistega nende saavutamiseks, võtta vastutust ning mõista ja toetada teisi ühiste sihtide saavutamiseks. Siin ka juhtimispädevus.

💻 **Digipädevus:** suutlikkus kasutada info- ja kommunikatsioonitehnoloogiaid tõhusalt ja asjakohaselt erinevateks tegevusteks, sh pääseda ligi teabele ja ideedele, ideid luua ja edastada, kohaneda muutuvate tehnoloogiatega (nt tehisaruga) ning kasutada ja arendada tehnoloogiaid eesmärkide saavutamiseks ja teistega suhtlemiseks eetilisel ja vastutustundlikul viisil.

Üldpädevused tulevikus toimetamiseks ja tulevike kujundamiseks:

tervis, kodaniku-aktiivsus, kultuur ja kestlikkus

❤️ **Tervisepädevus:** tahe, oskused ja teadmised tervislikuks eluviisiks ning vastutuse võtmine enda tervise hoidmise eest liikumis-, puhkamis- ja toitumisharjumuste kaudu. See toetab kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset tervist. Positiivne enesehinnang. Eneseteadlikkus.

💡 **Kodanikupädevus:** algatusvõime, ettevõtlikkus, suutlikkus, tahe ja võimekus rakendada erinevaid pädevusi enda, ühiskonna ja keskkonna probleemide, lahendamisel ja väärtuste loomisel ning demokraatia ja Eesti kaitseks. See võimaldab seada eesmärke ja prioriteete, planeerida aega ja ressursse ning kujundada tahet ja võtta vastutust.

🎭 **Kultuuripädevus:** suutlikkus ja tahe luua, hoida ja arendada eesti keelt ja kultuuri üleilmses kontekstis, mõista ja väärtustada eri kultuure ja maailmavaateid, osaleda avatud, asjakohases ja tõhusas suhtluses erinevatest kultuuridest inimestega ning tegutseda ühise heaolu nimel.

🌎 **Kestlikkuspädevus:** suutlikkus ja tahe mõista ning väärtustada kestlikkust ja tegutseda kestlikult, lähtudes arusaamast, kuidas ühiskondlikud, majanduslikud ja keskkonnasüsteemid vastastikku toimivad ja toetavad elu Maal. See võimaldab aktiivset osalemist tegevustes, mis toetavad kestlikke eluviise nii igapäevaelus kui ühiskonnas laiemalt.

Väärtused

Mis näitavad suunda
(mil viisil pädevusi rakendada)?

Eesti üld- ja kutseharidus tugineb **väärtustele**

1. Heaolu (6,5) 🌿
2. Hoolivus (6,5) 🤍
3. Demokraatia (6,4) 🗳️
4. Elujõulisus ja kestlikkus (6,3) 🌍
5. Elukestev õppimine ja eneseteostus (6,2) 📚
6. Koostöisus (6,1) 🤝
7. Kultuuriline ja keeleline järjepidevus (6,1) 🕊️

Iga väärtuse juures on keskmine hinnang olulisusele skaalal 1–7 (1 – väga ebaoluline, 7 – väga oluline). Andmed on kogutud 15–25-aastastelt.

Väärtused:

Heaolu ja hoolivus

Sotsiaalne, psühholoogiline, füüsiline, emotsionaalne ja materiaalne heaolu.

Heaolu saavutamisele aitab kaasa hea tervis. Tervise juures on aga aspekte, mida ei saa iga inimene ise määrata (geneetika, haigused). Siiski on inimesel võimalik oma tervist kujundada eluviisidega. Siin ka positiivne enesehinnang ja eneseusk.

Hoolimine enesest, teistest ja keskkonnast. Hoolivus avaldub empaatias, kõlbelises (eetilises) ja õiglases käitumises, kaastundes ja austuses teiste suhtes ning vastutuse võtmises keskkonna eest.

Väärtused:

Demokraatia, elujõulisus ja kestlikkus

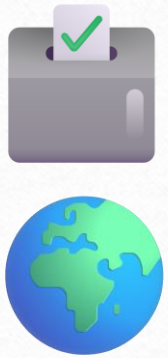

Kõigil on tahe, võrdsed õigused ja võimalused osaleda ühiskonna kujundamisel, mis aitab kaasa vaba Eesti ja maailma kindlustamisele.

Kohanemisvõime, vastupidavus, tasakaal ja mitmekesisuse ning looduskeskkonna hoidmine ja tehiskeskkonna vastutustundlik arendamine. Sellel põhineb teaduse ja tehnoloogia arendamine ning tark kasutamine, samuti inimeste ja looduse kestlik koostoime.

Väärtused:

Elukestev õppimine ja eneseteostus, koostöisus

Püsiv valmisolek õppida, omandada uusi teadmisi ja arendada oskusi, mis aitavad luua oma elust mõtestatud terviku.

Tahe ja võime koos tegutseda ühiste sihtide seadmiseks ja saavutamiseks, selleks usalduse loomine ja teiste kaasamine.

Väärtus:

Kultuuriline ja keeleline järjepidevus

Kultuuri ja põlvkondadevaheliste suhete hoidmine, eesti keele säilimine ja arendamine, muude kultuuride ja keelte väärtustamine.

Tervikpilt

Millist inimest me
täna ja homme tahame?

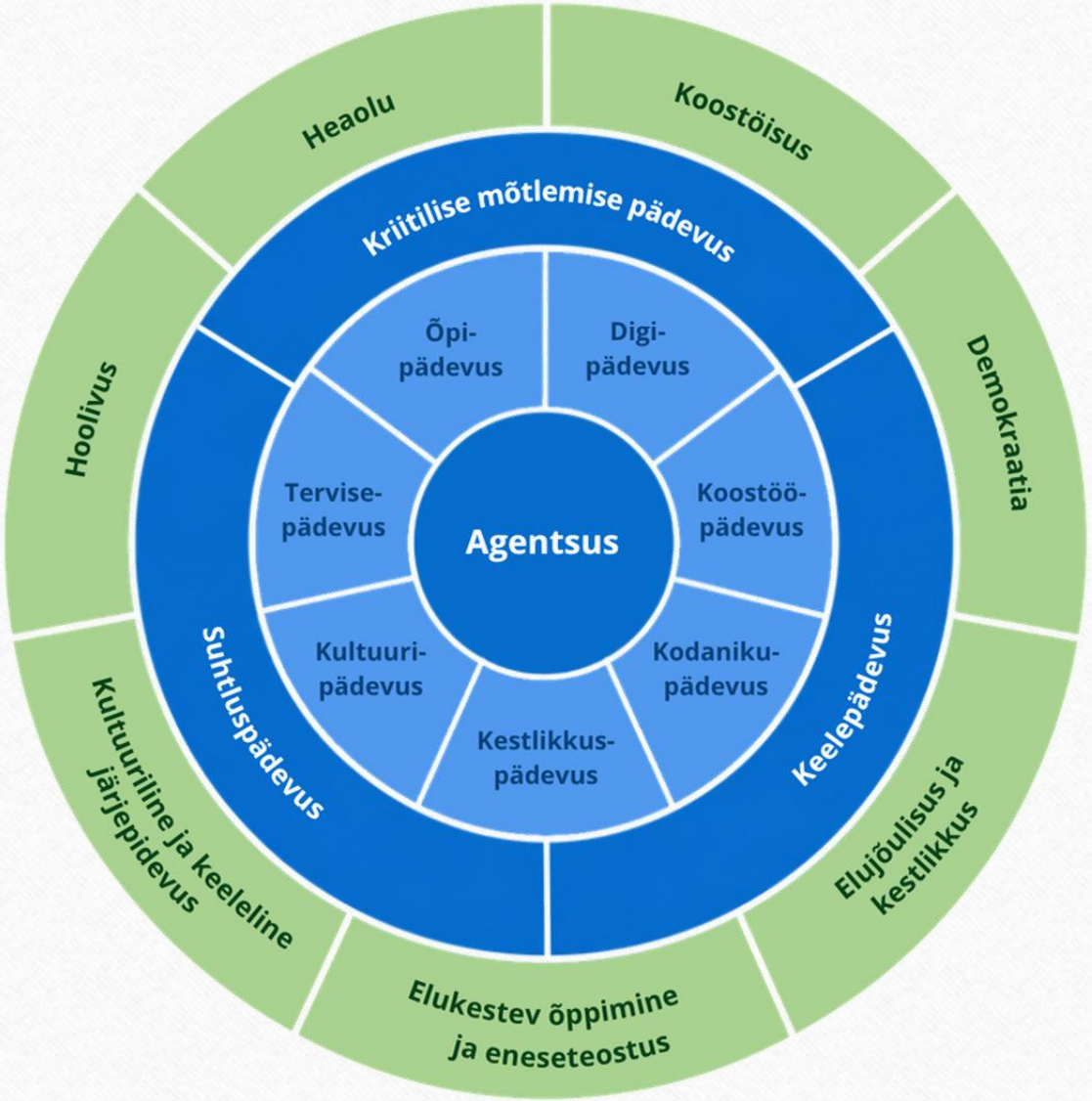
Heaolu
Koostöisus
Demokraatia
Elujõulisus ja kestlikkus
Elukestev õppimine ja eneseteostus
Kultuuriline ja keeleline järjepidevus
Hoolivus
Kriitilise mõtlemise pädevus
Keelepädevus
Suhtluspädevus
Õpi-pädevus
Digi-pädevus
Koostöö-pädevus
Kodaniku-pädevus
Kestlikkus-pädevus
Kultuuri-pädevus
Tervise-pädevus
Agentsus

Loodud on uudne Eesti üld- ja kutsehariduse üldpädevuste kontseptsioon:

Haridusprofessorid kutsuvad arutlema, milline peaks olema Eesti hariduse tulevikusuund

TÜ professorid: Eesti haridus vajab uut sihti

https://www.err.ee/1610101357/tu-professorid-eesti-haridus-vajab-uut-sihti

Aitäh!

Hoolime iseendast, teistest ja keskkonnast!